

Institutet för språk och folkminnens (ISOF) synpunkter på utredningen *Uppdrag om offentlig terminologi*

Sammanfattning

Institutet för språk och folkminnen (ISOF) är överlag positivt till utredningens förslag. Vi menar att den offentliga terminologin skulle bli stärkt av en tydligare statlig organisation och ansvarsfördelning mellan de aktörer som idag har regeringsuppdrag som innefattar terminologisk utveckling, i första hand Institutet för språk och folkminnen (ISOF) och Terminologicentrum TNC.

Institutet har redan idag ett uppdrag att främja svensk terminologi och terminologisk utveckling. Vi har dessutom regeringens uppdrag att följa myndigheternas tillämpning av språklagen. Ett tydligare och mer omfattande uppdrag för den offentliga terminologin skulle därför rimligen kunna inordnas inom ramen för institutets uppföljning av språklagen. Ansvaret för dessa uppgifter ligger på institutets avdelning Språkrådet.

Vi stödjer också utredningens förslag om att förvaltningsmyndigheterna bör få tydligare uppdrag, via regleringsbrev eller instruktioner, att arbeta med terminologin inom sina fackområden, i syfte att förbättra efterlevnaden av språklagens §12.

Vår huvudsakliga invändning mot förslaget är att det saknas en risk- och konsekvensanalys i förhållande till Språkrådets och TNC:s nuvarande verksamheter. En uppenbar risk med den kraftiga neddragning av anslag till TNC som förslaget innebär är först och främst att unik kompetens och erfarenhet, som idag finns hos TNC, går förlorad. Det är också oklart hur Språkrådets verksamhet i sin helhet skulle påverkas av att få ytterligare uppdrag.

Utvidgat uppdrag inom ramen för språklagens uppföljning

Utredningens förslag bygger i huvudsak på de utkast som presenterades i språklagens förarbeten *Mål i mun* (SOU 2002:27) och *Värna språken* (SOU 2008:26). Språklagspropositionen *Språk för alla – förslag till språklag* (prop. 2008/09:153) följde i stort de förslag till roll- och ansvarsfördelning för den offentliga terminologin som de två utredningarna lagt fram. Den grundläggande idén om terminologi som samhällsnytta, och som presenterades i de båda förarbetena, är att det svenska språkets ställning som samhällsbärande språk är beroende av att det kontinuerligt skapas termer för nya företeelser och begrepp.

Av den anledningen bör terminologiskt arbete genomföras på ett språkpolitiskt medvetet och samordnat sätt och inordnas i statlig regi.

Den typ av övergripande ansvar för uppföljning och strategisk samordning av förvaltningsmyndigheternas terminologiarbete, som i språklagens förarbeten föreslogs för Språkrådets del, realiserades dock aldrig fullt ut i instruktionerna till myndigheten. Språkrådet har idag ett mycket allmänt formulerat ansvar att främja terminologisk utveckling, ett uppdrag som är tätt kopplat till myndighetens arbete med språkteknologisk infrastruktur.

Eftersom institutet, via Språkrådet, har regeringens uppdrag att följa myndigheternas tillämpning av språklagen skulle ett vidgat uppdrag dock kunna inordnas inom ramen för språklagsuppföljningen, och i synnerhet myndigheternas tillämpning av språklagens § 12.

Enligt utredningens förslag bör ett framtida uppdrag till institutet innebära att myndigheten ska "[...] följa utvecklingen inom svenskt terminologiarbete, bedöma status och utvecklingsbehov och rapportera till regeringen. Ansvaret bör också inbegripa en strategisk samordning av genomförandet av olika insatser och bedömning av resultat".

En förutsättning för att institutet ska kunna genomföra ett uppdrag av det omfattande slag som utredningen föreslår är dock att myndigheten får förstärkningar i form av de resurser och den kompetens som krävs.

Tydligare uppdrag till förvaltningsmyndigheter nödvändigt

Utredningen föreslår att förvaltningsmyndigheterna bör få tydligare uppdrag, via regleringsbrev eller instruktioner, att arbeta med terminologin inom sina fackområden. Vi menar, i likhet med utredaren, att en sådan styrning är viktig för att stärka incitamenten att arbeta terminologiskt i den offentliga sektorn. Man kan förvänta sig att en tydligare styrning av myndigheternas terminologiska ansvar kommer att leda till en bättre efterlevnad av språklagens §12.

Ett första steg kan vara att formulera uppdrag till de myndigheter som bedöms ha en särskild stor betydelse inom sina fackområden. Många av dessa myndigheter har redan ett strukturerat och samordnat terminologiarbete och man kan därför anta att de har erfarenheter och kunskap som andra myndigheter i nästa steg kan dra nytta av.

En annan trolig effekt av den ökade styrningen är att efterfrågan på terminologiska tjänster stiger, vilket samtidigt innebär ett ökat behov av den kompetens och erfarenhet som TNC idag besitter. Det är därför viktigt att TNC:s kompetens tas tillvara även i en framtida organisation.

En risk- och konsekvensanalys behövs

Även om ett mer omfattande och förtydligat ansvar för den offentliga terminologin faller inom ramen för Språkrådet verksamhet så vet vi inte hur det utökade uppdraget kan komma att påverka Språkrådet nuvarande, och mycket mångfaldiga, verksamhet i sin helhet.

Risken för kompetensförlust är dock i första hand kopplad till förslaget om en kraftig neddragning av TNC:s anslag. Det finns en risk att TNC:s uppdrag, som en konsekvens av neddragningarna, blir alltför avgränsade och att unik kompetens, erfarenhet och redan etablerade kontaktnät därmed går förlorade. En sådan förlust riskerar att drabba inte bara TNC utan i högsta grad också den nya organisation som ska upprättas till stöd för den offentliga terminologin.

En risk- och konsekvensanalys behöver därför göras för hur en förändrad statlig organisation och ansvarsfördelning skulle påverka såväl TNC:s som Språkrådets verksamheter.